

6. Støbesandsudvikling på Ørby Hage

På Ørby Hage findes et af de få danske lejer af støbesand. Da sandets smeltepunkt er lavt, er det velegnet til at danne skabeloner til store genstande i støbejern; kanoner, skibsskruer etc.

5. Svenskerhed

Da fjorden i 16- og 1700-tallet langsomt sandede og mudrede til, således at større skibe ikke længere kunne sejle ind af fjorden, blev det nødvendigt at etablere et såkaldt "ydre red", hvor større skibe kunne lægge til, og få varer til Haderslev losset over i mindre både.

4. Margrethes Bro

Margrethes Bro er den yderste af de to forhistoriske spærringer, der blev anlagt for at lukke indsejlingen til fjorden. Spærringen består af to anlæg. Det ældste er bygget i årene 400 - 410 e. Kr., og består af et 24 meter bredt bælte af nedrammede pæle.

3. Tamdruphøj

På sydsiden ligger Sønderjyllands højst beliggende gravhøj fra ca. 1000 f. Kr. Fra højen (49 meter) har man en smuk udsigt.

2. Linderum

Er en ubeboet lille ø.

1. Årø

Første gang byen bliver nævnt er i året 1231. En af de vigtigste færgeforbindelser sejlede allerede dengang over Assens, Fyn til København. I 1555 befalede Christian d. 3., at der altid skulle ligge en sejlbåd parat i Assens, så posten fra Hamburg hurtigst muligt kunne ekspederes videre. Fyrtårnet stammer fra år 1905. Marinaen blev anlagt i 1988. Endnu i dag er der færgeforbindelse til øen Årø.

Guiden gennem Haderslev Fjord

Sejlturen ind og ud gennem Haderslev Fjord er en usædvanlig smuk naturoplevelse. Den 6 - 7 sømil lange sejl tur ad den smalle og bugtede fjord er meget varieret, og giver den sejrende en enestående chance for at komme tæt på det fascinerende sammenspil mellem vand og land, dyre- og planteliv. Men strækningen fra Årø Sund til Haderslev er ikke kun en enestående naturoplevelse, turen er også fyldt med kulturhistoriske minder, der vidner om menneskets årtusind-årige tilknytning til fjorden. I det følgende bliver der givet en nærmere forklaring på de historiske minder, som er markeret med bøjler.

Ha' en god tur!

20. Starup Hede

Bakkepartiet Starup Hede har både i den tyske og den danske tid været anvendt som militær eksercerplads og skydebane. I 1830'erne var der hestevæddeløb på heden. Starup Hede er i dag fredet område på grund af sin enestående flora og fauna.

19. Starup Præstegård

Starup blev i middelalderen betjent af præster fra Haderslev Domkirke. Først ved reformationen fik sognet egen præst, og der opførtes en præstegård ved bredden af fjorden.

18. Starup kirke

Starup kirke er en af Sønderjyllands ejendommeligste kirkebygninger. Den oprindeligt treskibede kirke er, som den eneste i landsdelen, bygget i kildekalk, der er hentet i lokale brud.

17. Vesterris

Fra midten af 1800-tallet og til ca. 1970 lå der her en restauration, der i årtier var et yndet udflugtsmål for Haderslev-borgerne.

16. Stenalderplads ved Lønt

Nogle meter syd for bredden ligger et lavt næs, hvor stenalderenbønderne syd for fjorden omkring 3000 f. Kr. havde deres fælles samlingssted.

15. Åstrup Fattiggård

Åstrup Fattiggård blev opført i 1868, og benyttedes gennem mange år af kommuner nord og syd for fjorden. Her anbragtes de personer, fortrinsvis ældre og børn, der ikke på nogen måde kunne klare sig selv. De levede ofte under ydmygende forhold.

14. Åstrup Teglværk

Teglværket, der blev oprettet omkring midten af 1800-tallet, hørte til den nærliggende gård. Teglværket blev lukket i 1950.

13. Djævlaøen

Selve øen er dannet ved at sejlrenden i 1850'erne gravedes igennem den yderste pynt, der derved blev til en ø—Djævlaøen. Øen er efter sigende navngivet af omegnens børn. Her findes i rugetiden en stor svanekoloni.

12. Nygård

Bag skoven ligger en gammel Herregård fra det 16. århundrede. Her lå en af de 5 daværende færgeforbindelser over fjorden.

11. Sverdrup

På en bakke højt over fjorden ligger Sverdrup kro, kaldet Færge kroen. Igennem flere århundreder gik der herfra færge over fjorden til Vonsbæk Kirke, og stedet var også et af de faste anløbssteder for udflugtsbådene på deres ture ud af fjorden.

10. Vonsbæk kirke

Inde bag træerne i Vonsbæk præsteskov ligger Vonsbæk Kirke, der med lidt held kan anes mellem træerne.

9. Bæk og Bæk Mølle

Ved Bæk blev der tidligere gravet ler i bankerne langs fjorden. I selve landsbyen ses den gamle vindmølle, opført i 1869 af en lokal gårdejer. Ved Bæk var der i det 20. århundredes begyndelse færgedrift over fjorden.

8. Toldbygningen

Da Sønderjylland i 1867 blev preussisk, oprettedes straks en lang række told- og grænsestationer langs grænsen og ved kysterne.

7. "Æ Lei

Er en pælespærring som Margrethes Bro, blot er den kun godt 11 m. bred. Æ lei er den inderste af de to forhistoriske spærringer, der blev anlagt for at lukke indsejlingen til fjorden. Spærringen består af to anlæg. Det ældste er bygget i årene 400-410 e.kr., og består af et 24m. bredt bælte af nedrammede pæle.